

ZBIERKA ZÁKONOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1960

Vyhlášené: 11. 7. 1960 Časová verzia predpisu účinná od: 1. 1.1969 do: 30. 6.1969

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

100

Ústavný zákon z 11. júla 1960 ÚSTAVA ČESKOSLOVENSKEJ SOCIALISTICKEJ REPUBLIKY

z 11. júla 1960

Národné zhromaždenie Československej republiky uznieslo sa na tomto ústavnom zákone:

VYHLÁSENIE

I

My pracujúci ľud Československa vyhlasujeme slávnostne:

Spoločenské zriadenie, za ktoré bojovali celé generácie našich robotníkov i ostatných pracujúcich a ktoré mali od víťazstva Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie pred očami ako vzor, stalo sa pod vedením Komunistickej strany Československa skutočnosťou aj u nás.

Socializmus v našej vlasti zvíťazil!

Vstúpili sme do nového obdobia našich dejín a sme odhodlaní ísť ďalej k novým, ešte vyšším cieľom. Dovršujúc socialisticкую výstavbu, prechádzame k budovaniu vyspelej socialistickej spoločnosti a zhromažďujeme sily na prechod ku komunizmu. Po tejto ceste pôjdeme ďalej ruka v ruke s našim veľkým spojencom, bratským Sväzom sovietskych socialistických republík, a so všetkými ostatnými priateľskými krajinami svetovej socialistickej sústavy, pevným článkom ktorej je naša republika.

Chceme žiť v mieri a priateľstve so všetkými národmi sveta a prispievať k mierovému spolužitiu a k dobrým vzťahom medzi štátmi s rôznym spoločenským zriadením. Dôslednou mierovou politikou a všestranným rozvojom svojej krajiny budeme napomáhať tomu, aby sa všetky národy presvedčili o prednostiach socializmu, ktorý jediný vedie k blahu všetkého ľudstva.

II

Pred pätnástimi rokmi, v roku 1945, sa náš pracujúci ľud, oslobodený hrdinskou Sovietskou armádou z pút fašistickej okupácie, po skúsenostiach s buržoáznou republikou rozhodol budovať svoj oslobodený štát ako ľudovú demokraciu, ktorej poslaním bolo zabezpečiť mu pokojný vývoj k socializmu. Na čelo republiky stala si Komunistická strana Československa, osvedčený predvoj robotníckej triedy, zocelený v boji v dobe buržoáznej republiky a za okupácie. Posledný široko založený pokus medzinárodnej a vnútornej reakcie o zvrat tohto vývoja bol odrazený rozhodným vystúpením pracujúceho ľudu vo februári 1948.

Náš pracujúci ľud sa tak najprv zbavil pút cudzieho panstva a potom aj kapitalistického vykorisťovania a stal sa hospodárom svojej krajiny. Za týchto pätnásť rokov dokázal dosiahnuť svojou prácou a svojím cieľavedomým úsilím vo všetkých oblastiach ľudskej činnosti také úspechy, aké boli za kapitalizmu nemysliteľné. Prednosti socialistickeho zriadenia sa prejavili aj u nás celkom jasne a presvedčivo.

Zmenila sa podstatne tvárnosť našej krajiny. Naše národné hospodárstvo sa rozvíja a silnie ako nikdy predtým. Výroba z roka na rok vzrastá a životná úroveň všetkých pracujúcich sa ustavične zvyšuje. Niet už u nás vykorisťovateľských tried, vykorisťovanie človeka človekom je navždy odstránené. Niet už hospodárskych kríz ani nezamestnanosti. Vzdelanie a kultúra sa stávajú všeobecným majetkom všetkých pracujúcich.

Obidva národy, ktoré vytvorili Československú republiku, Česi a Slováci, žijú v bratskej zhode. Spoločné budovanie socializmu umožnilo, aby Slovensko rýchle prekonalo svoju niekdajšiu zaostalosť a povznieslo sa na vysokú úroveň v priemysle i v pôdohospodárstve.

Československý štát, do ktorého sa zorganizoval pracujúci ľud na čele s robotníckou triedou, stal sa ľudovou organizáciou v najvlastnejšom slova zmysle - socialistickým štátom. V našej krajine boli už vyriešené všetky základné úlohy prechodu od kapitalistickej spoločnosti k spoločnosti socialistickej. Oslobodená ľudská práca stala sa základným činiteľom v celej našej spoločnosti. Je teraz nielen povinnosťou, ale aj vecou cti každého občana. Uskutočňuje sa už zásada socializmu:

„Každý podľa svojich schopností, každému podľa jeho práce!“

Ľudová demokracia ako cesta k socializmu sa úplne osvedčila: dovedla nás k jeho víťazstvu.

III

Všetko naše usilovanie smeruje teraz k tomu, aby sme vytvárali materiálne a duchovné predpoklady na prechod našej spoločnosti ku komunizmu.

Rozvíjajúc socialistickú štátnosť, budeme ďalej zdokonaľovať našu socialistickú demokraciu, rozširovať účasť pracujúcich na správe štátu a na riadení hospodárstva, upevňovať politickú a morálnu jednotu našej spoločnosti, zabezpečovať obranu krajiny, strážiť revolučné vymoženosti ľudu a vytvárať podmienky pre rozvoj všetkých jeho tvorivých schopností.

V ďalšom vývoji, keď sa práca stane prvou životnou potrebou, chceme dosiahnuť taký rozmach výrobných síl a také rozmnoženie bohatstva spoločnosti, aby bolo možné vyhovieť všetkým rastúcim potrebám spoločnosti i všestranného rozvoja každého jej člena. Potom bude možné prejsť k uskutočňovaniu najvyššej zásady rozdeľovania - zásady komunizmu:

„Každý podľa svojich schopností, každému podľa jeho potrieb!“

Aby sme utvrdili všetky doterajšie výsledky bojov a práce nášho ľudu a aby sme zároveň ukázali nezlomnú vôľu dospieť k cieľom ešte vyšším, uzákoňujeme dnes túto socialistickú ústavu našej republiky.

Prvá hlava SPOLOČENSKÉ ZRIADENIE

Čl. 1

(1) Československá socialistická republika je socialistický štát založený na pevnom zväzku robotníkov, roľníkov a inteligencie, na čele ktorého je robotnícka trieda.

(3) Československá socialistická republika patrí k svetovej socialistickej sústave; usiluje sa o priateľské vzťahy so všetkými národmi a o zabezpečenie trvalého mieru na celom svete.

Čl. 2

(1) Všetka moc v Československej socialistickej republike patrí pracujúcemu ľudu.

(2) Štátnu moc vykonáva pracujúci ľud zastupiteľskými sbormi, ktoré volí, kontroluje a ktoré sú

mu zodpovedné.

(3) Zastupiteľské sbory pracujúceho ľudu v Československej socialistickej republike sú: Národné zhromaždenie, Slovenská národná rada a národné výbory. Od nich je odvodená právomoc ostatných orgánov štátu.

(4) Zastupiteľské sbory a všetky ostatné orgány štátu sa vo svojej činnosti opierajú o tvorivú iniciatívu a priamu účasť pracujúcich a ich organizácií.

Čl. 3

(1) Volebné právo do všetkých zastupiteľských sborov je všeobecné, rovné a priame s tajným hlasovaním. Voliť môže každý občan, ktorý dovŕšil 18 rokov. Zvolený môže byť každý občan, ktorý dovŕšil 21 rokov.

(2) Členovia zastupiteľských sborov - poslanci - sú povinní byť v stálom styku so svojimi voličmi, dbať na ich podnety, skladať im účty zo svojej činnosti a podávať im zprávy o činnosti sboru, ktorého sú členmi.

(3) Člen ktoréhokoľvek zastupiteľského sboru môže byť z rozhodnutia svojich voličov kedykoľvek odvolaný.

Čl. 4

Vedúcou silou v spoločnosti i v štáte je predvoj robotníckej triedy, Komunistická strana Československa, dobrovoľný bojový zväzok najaktívnejších a najuvedomelejších občanov z radov robotníkov, roľníkov a inteligencie.

Čl. 5

Na rozvíjanie spoločnej činnosti, na všestrannú a aktívnu účasť na živote spoločnosti a štátu a na uskutočňovanie svojich práv združujú sa pracujúci do dobrovoľných spoločenských organizácií, ktorými sú najmä Revolučné odborové hnutie, organizácie družstevné, organizácie mládeže, organizácie kultúrne, telovýchovné a iné; na spoločenské organizácie postupne prechádzajú niektoré úlohy štátnych orgánov.

Čl. 6

Národný front Čechov a Slovákov, v ktorom sú združené spoločenské organizácie, je politickým výrazom zväzku pracujúcich miest a vidieka, vedeného Komunistickou stranou Československa.

Čl. 7

(1) Ekonomickým základom Československej socialistickej republiky je socialistická hospodárska sústava, ktorá vylučuje akúkoľvek formu vykorisťovania človeka človekom.

(2) Socialistická hospodárska sústava, v ktorej sú výrobné prostriedky zospoločenšené a celé národné hospodárstvo je plánovite riadené, zabezpečuje pri uvedomelej spolupráci všetkých občanov mohutný rozvoj výroby a ustavičný vzostup životnej úrovne pracujúcich.

(3) Práca v socialistickej spoločnosti je prácou v prospech celku a zároveň v prospech pracovníka samého.

Čl. 8

(1) Socialistické spoločenské vlastníctvo má dve základné formy: štátne vlastníctvo, ktoré je vlastníctvom všetkého ľudu (národný majetok), a družstevné vlastníctvo (majetok ľudových družstiev).

(2) Národným majetkom sú najmä: nerastné bohatstvo a základné zdroje energie; základný lesný fond, vodné toky a prírodné liečivé zdroje; prostriedky priemyselnej výroby, hromadnej dopravy a spojov; peňažné a poisťovacie ústavy; rozhlas, televízia a film, ďalej aj najdôležitejšie spoločenské zariadenia, ako zariadenia zdravotníckej, školy a vedecké ústavy.

(3) Pôda združená na spoločné družstevné hospodárenie je v spoločenskom užívaní jednotných roľníckych družstiev.

Čl. 9

V medziach socialistickej hospodárskej sústavy je prípustné malé súkromné hospodárstvo založené na osobnej práci a vylučujúce vykorisťovanie cudzej pracovnej sily.

Čl. 10

(1) Osobné vlastníctvo občanov k spotrebným predmetom, najmä k predmetom osobnej a domácej potreby, rodinným domčekom, ako aj k úsporám nadobudnutým prácou je nedotknuteľné.

(2) Dedenie osobného majetku je zaručené.

Čl. 11

(1) Štát zriaďuje hospodárske organizácie, najmä národné podniky, ktorým zveruje časti národného majetku do správy ako samostatným právnickým osobám.

(2) Dobrovoľným združením pracujúcich roľníkov pre spoločnú socialistickú poľnohospodársku výrobu sú jednotné roľnícke družstvá. Štát všestranne podporuje ich rozvoj a účinne pomáha družstevnému roľníctvu rozvíjať socialistickú poľnohospodársku veľkovýrobu na základe pokrokovej vedy a techniky. V súlade so záujmom spoločnosti štát podporuje aj rozvoj iných ľudových družstiev.

(3) Všetka hospodárska činnosť štátnych aj iných socialistických hospodárskych organizácií sa rozvíja vo vzájomnom súlade a je riadená podľa zásad demokratického centralizmu. Pritom sa na všetkých stupňoch riadenia v najširšej miere sústavne uplatňuje účasť a tvorivá iniciatíva pracujúcich a ich spoločenských organizácií, najmä Revolučného odborového hnutia.

Čl. 13

(1) Všetky organizácie a všetci občania, ktorým pripadá akákoľvek úloha pri plnení štátneho plánu rozvoja národného hospodárstva, sú povinní vynaložiť najvyššie úsilie a vyvinúť čo najväčšiu iniciatívu, aby sa úloha čo najlepšie splnila.

(2) Všetky hospodárske organizácie sú povinné v súlade s dlhodobými plánmi rozvoja národného hospodárstva sústavne vytvárať materiálno-technické i organizačné predpoklady svojej činnosti tak, aby mohli svoje plánované úlohy plniť.

Čl. 14

(1) Štát zameriava celú svoju politiku, najmä hospodársku, na to, aby všestranný rozvoj výroby na základe ustavičného pokroku vedy a techniky a zvyšovania produktivity práce zabezpečoval plný rozvoj socialistickej spoločnosti a vytváral predpoklady pre postupný prechod ku komunizmu, najmä tiež na prekonanie podstatných rozdielov medzi fyzickou a duševnou prácou a medzi mestom a vidiekom.

(2) Uskutočňovať tieto ciele umožňuje súdružská spolupráca Československej socialistickej

republiky so Sväzom sovietskych socialistických republík a s ostatnými krajinami svetovej socialistickej sústavy. Túto spoluprácu, ktorá je založená na vzájomnej súdružskej pomoci a na medzinárodnej socialistickej delbe práce, Československá socialistická republika sústavne rozvíja a upevňuje.

Čl. 15

(1) Štát uskutočňuje takú hospodársku, zdravotnícku, sociálnu a kultúrnu politiku, aby sa súbežne s rastom výroby, so vzostupom životnej úrovne obyvateľstva a s postupným skracovaním pracovného času neustále rozvíjali fyzické i duševné schopnosti všetkého ľudu.

(2) Štát sa stará o zveľaďovanie a všestrannú ochranu prírody a o zachovanie krajinných krás vlasti, aby tým vytváral stále bohatšie zdroje blahobytu ľudu a vhodné prostredie, ktoré by prospievalo zdraviu pracujúcich a umožňovalo ich zotavenie.

Čl. 16

(1) Celá kultúrna politika v Československu, rozvoj vzdelania, výchova a vyučovanie sa vedú v duchu vedeckého svetového názoru, marxizmu-leninizmu, a v úzkom spojení so životom a prácou ľudu.

(2) Štát spolu so spoločenskými organizáciami všemožne podporuje tvorivú činnosť vo vede a umení, usiluje sa o stále širšiu a hlbšiu vzdelanosť pracujúcich a o ich aktívnu účasť na vedeckej a umeleckej tvorbe a dbá o to, aby výsledky tejto činnosti slúžili všetkému ľudu.

(3) Štát a spoločenské organizácie sa sústavne usilujú o odstránenie prežitkov vykorisťovateľskej spoločnosti vo vedomí ľudí.

Čl. 17

(1) Všetci občania a všetky štátne a spoločenské organizácie sa v každom svojom konaní spravujú právnym poriadkom socialistického štátu a dbajú o plné uplatnenie socialistickej zákonnosti v živote spoločnosti.

(2) Spoločenské organizácie, plniac svoje poslanie, vedú občanov k zachovávaniu zákonov, k dodržiavaniu pracovnej disciplíny i pravidiel socialistického spolužitia a usilujú sa predchádzať a zamedzovať ich porušovanie.

Čl. 18

(1) Ústredné riadenie spoločnosti i štátu sa podľa zásady demokratického centralizmu spája so širokou právomocou a zodpovednosťou nižších orgánov za aktívnej účasti pracujúcich a s uplatnením ich tvorivej iniciatívy.

(2) Na základe vedeckého svetového názoru sa v spoločnosti pracujúcich plne uplatňujú výsledky vedy v riadení spoločnosti i v plánovaní jej ďalšieho rozvoja.

Druhá hlava

PRÁVA A POVINNOSTI OBČANOV

Čl. 19

(1) V spoločnosti pracujúcich, v ktorej je odstránené vykorisťovanie človeka človekom, sú rozvoj a záujmy každého jej príslušníka v súlade s rozvojom a záujmami celej spoločnosti. Práva, slobody a povinnosti občanov slúžia teda slobodnému, všestrannému rozvoju a uplatneniu osobnosti občanov a zároveň upevneniu a rozvoju socialistickej spoločnosti; s jej rozvojom sa ďalej rozširujú a prehlbujú.

(2) V spoločnosti pracujúcich môže jednotlivec dospieť k plnému rozvinutiu svojich schopností a k uplatneniu svojich oprávnených záujmov len aktívnou účasťou na rozvoji celej spoločnosti, predovšetkým patričným podielom na spoločenskej práci. Preto práca v prospech celku je prvoradou povinnosťou a právo na prácu prvoradým právom každého občana.

Čl. 20

(1) Všetci občania majú rovnaké práva a rovnaké povinnosti.

(2) Rovnoprávnosť všetkých občanov bez zreteľa na národnosť a rasu je zaručená.

(3) Muži a ženy majú rovnaké postavenie v rodine, v práci i vo verejnej činnosti.

(4) Spoločnosť pracujúcich zabezpečuje rovnoprávnosť občanov vytváraním rovnakých možností a rovnakých príležitostí vo všetkých oblastiach života spoločnosti.

Čl. 21

(1) Všetci občania majú právo na prácu a na odmenu za vykonanú prácu podľa jej množstva, akosti a spoločenského významu.

(2) Právo na prácu a na odmenu za ňu je zabezpečené celou socialistickou hospodárskou sústavou, ktorá nepozná hospodárske krízy ani nezamestnanosť a zaručuje ustavičné zvyšovanie reálnej odmeny za prácu.

(3) Štát zameriava svoju politiku tak, aby s rozvojom výroby a so vzrastom produktivity práce mohlo dochádzať k postupnému skracovaniu pracovného času bez zníženia mzdy.

Čl. 22

(1) Všetci pracujúci majú právo na odpočinok po vykonanej práci.

(2) Toto právo je zabezpečené zákonnou úpravou pracovného času a platenej dovolenky i starostlivosťou štátu a spoločenských organizácií o najplnšie využitie voľného času pracujúcich na ich zotavenie a pre ich kultúrny život.

Čl. 23

(1) Všetci pracujúci majú právo na ochranu zdravia a na liečebnú starostlivosť, ako aj právo na hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti pracovať.

(2) Tieto práva sú zabezpečené starostlivosťou štátu a spoločenských organizácií o predchádzanie vzniku chorôb, celou organizáciou zdravotníctva, sieťou liečebných a sociálnych zariadení, stále sa rozširujúcou bezplatnou liečebnou starostlivosťou, ako aj organizovanou starostlivosťou o bezpečnosť pri práci, nemocenským poistením a dôchodkovým zabezpečením.

Čl. 24

(1) Všetci občania majú právo na vzdelanie.

(2) Toto právo je zabezpečené základným školským vzdelaním všetkej mládeže, ktoré je do veku 15 rokov povinné a bezplatné, ako aj sústavou bezplatných škôl, ktorá v stále širšej miere poskytuje úplné stredné vzdelanie, všeobecné alebo odborné, a vzdelanie vysokoškolské. Na ďalšie prehĺbenie vzdelania slúži organizácia štúdia pracujúcich pri zamestnaní a bezplatného odborného školenia v závodoch a v jednotlivých roľníckych družstvách, i kultúrna a osvetová činnosť štátu a spoločenských organizácií.

(3) Celá výchova a všetko vyučovanie sú založené na vedeckom svetovom názore a na úzkom spojení školy so životom a prácou ľudu.

Čl. 26

(1) Materstvo, manželstvo a rodina sú pod ochranou štátu.

(2) Štát a spoločnosť sa starajú o to, aby rodina bola zdravým základom rozvoja mládeže. Rodinám s viacerými deťmi poskytuje štát osobitné úľavy a podporu.

(3) Všetkým deťom a mládeži spoločnosť zabezpečuje všetky možnosti pre všestranný rozvoj telesných i duševných schopností. Tento rozvoj sa zabezpečuje starostlivosťou rodiny, štátu a spoločenských organizácií, ako aj osobitnou úpravou pracovných podmienok mládeže.

Čl. 27

Rovnoprávne uplatnenie žien v rodine, v práci a vo verejnej činnosti je zabezpečované osobitnou úpravou pracovných podmienok a osobitnou zdravotnou starostlivosťou pri tehotenstve a materstve, ďalej aj rozvojom zariadení a služieb umožňujúcich ženám využiť všetky schopnosti pre účasť na živote spoločnosti.

Čl. 28

(1) V súlade so záujmami pracujúceho ľudu je všetkým občanom zaručená sloboda prejavu vo všetkých oblastiach života spoločnosti, najmä tiež sloboda slova a tlače. Tieto slobody občania využívajú tak v záujme rozvoja svojej osobnosti a svojho tvorivého úsilia, ako aj na uplatňovanie svojej aktívnej účasti na správe štátu a na hospodárskej a kultúrnej výstavbe krajiny. Na ten istý cieľ sa zaručuje sloboda zhromažďovacia a sloboda pouličných sprievodov a manifestácií.

(2) Tieto slobody sú zabezpečené tým, že sa pracujúcim a ich organizáciám dávajú k dispozícii vydavateľstvá a tlačové podniky, verejné budovy, sály, priestranstvá, ako aj rozhlas, televízia a iné prostriedky.

Čl. 29

Občania a organizácie majú právo obracať sa na zastupiteľské sbory a na ostatné štátne orgány s návrhmi, podnetmi a sťažnosťami; štátne orgány sú povinné ich zodpovedne a včas vybavovať.

Čl. 30

(1) Nedotknuteľnosť osoby je zaručená. Nikoho nemožno stíhať ako obvineného inak než zo zákonných dôvodov a spôsobom, ktorý ustanovuje zákon. Nikoho nemožno vziať do väzby okrem prípadov zákonom ustanovených a na základe rozhodnutia súdu alebo prokurátora.

(2) Tresty možno ukladať len na základe zákona.

Čl. 31

Nedotknuteľnosť obydlia, listové tajomstvo a tajomstvo dopravovaných zprávy, ako aj sloboda pobytu sú zaručené.

Čl. 32

(1) Sloboda vyznania je zaručená. Každý môže vyznávať akúkoľvek náboženskú vieru, alebo byť bez vyznania, aj vykonávať náboženské úkony, pokiaľ to nie je v rozpore so zákonom.

(2) Náboženská vieru alebo presvedčenie nemôže byť dôvodom pre to, aby niekto odopieral plniť

občiansku povinnosť, ktorá je mu uložená zákonom.

Čl. 33

Československá socialistická republika poskytuje právo azylu cudzím štátnym príslušníkom prenasledovaným za bránenie záujmov pracujúceho ľudu, za účasť na národnooslobodzovacom boji, za vedeckú a umeleckú tvorbu alebo za činnosť na obranu mieru.

Čl. 34

Občania sú povinní zachovávať ústavu i ostatné zákony a v každom svojom konaní dbať na záujmy socialistického štátu a spoločnosti pracujúcich.

Čl. 35

Občania sú povinní chrániť a upevňovať socialistické vlastníctvo ako nedotknuteľný základ socialistického zriadenia a zdroj blahobytu pracujúceho ľudu, bohatstva a sily vlasti.

Čl. 36

Občania sú povinní svedomite a statočne vykonávať verejné funkcie, do ktorých ich pracujúci ľud povolal, a považovať ich plnenie v prospech spoločnosti za vec svojej cti.

Čl. 37

(1) Vrcholnou povinnosťou a vecou cti každého občana je obrana vlasti a jej socialistického zriadenia.

(2) Občania sú povinní vykonávať službu v ozbrojených silách podľa zákona.

Čl. 38

Neoddeliteľnou súčasťou občianskych povinností je úcta k právam spoluobčanov, ako aj uvedomelé zachovávanie pravidiel socialistického spolužitia.

Siedma hlava NÁRODNÉ VÝBORY

Čl. 86

(1) Národné výbory - najširšia organizácia pracujúcich - sú orgánmi štátnej moci a správy v krajoch, okresoch a obciach.

(2) Národné výbory sú zložené z poslancov, ktorí sú ľuďom volení, ľudu zodpovední a môžu byť ľuďom odvolaní.

(3) Národné výbory sa volia na obdobie štyroch rokov.

(4) Podmienky výkonu volebného práva do národných výborov i spôsob vykonávania volieb a odvolávania poslancov národných výborov ustanovuje zákon.

Čl. 87

(1) Národné výbory vyvíjajú všetku svoju činnosť za stálej a činnej účasti pracujúcich svojich obvodov. Zapájajú tak pracujúcich v najširšej miere do správy štátu, využívajú ich skúsenosti a učia sa z nich.

(2) Národné výbory pracujú v úzkej súčinnosti s ostatnými organizáciami pracujúceho ľudu; opierajú sa o ich spoluprácu a pomáhajú im plniť ich úlohy.

Čl. 88

(1) Národné výbory a ich poslanci zodpovedajú svojim voličom za svoju činnosť.

(2) Poslanec národného výboru je povinný pracovať vo svojom volebnom obvode, byť v stálom styku so svojimi voličmi, radiť sa s nimi, dbať na ich podnety, skladať im účty zo svojej činnosti a podávať im správy o činnosti národného výboru.

(3) Poslanec národného výboru je povinný zúčastňovať sa iniciatívne na práci národného výboru a pracovať v niektorej jeho komisii.

(4) Poslanec národného výboru skladá na prvej schôdzke národného výboru, ktorej sa zúčastní, tento sľub: „Sľubujem na svoju česť a svedomie, že budem verný Československej socialistickej republike a veci socializmu. Budem dbať na vôľu a záujmy ľudu, spravovať sa ústavou a ostatnými zákonmi republiky a pracovať pre to, aby sa uvádzali do života.“

Čl. 89**Národné výbory za širokej účasti občanov**

plánovite riadia, organizujú a zabezpečujú výstavbu v oblasti hospodárskej, kultúrnej, zdravotnej a sociálnej vo svojich územných obvodoch; k ich prvoradým úlohám patrí starostlivosť o stále dokonalejšie uspokojovanie hmotných i kultúrnych potrieb pracujúcich; za tým účelom zriaďujú hospodárske organizácie a kultúrne, zdravotnícke a sociálne zariadenia a riadia ich činnosť;

zabezpečujú ochranu socialistického vlastníctva a všetkých vymožeností pracujúceho ľudu, socialistického poriadku v spoločnosti, dodržiavanie pravidiel socialistického spolužitia a upevňujú obranyschopnosť republiky;

zabezpečujú, aby sa zákony uvádzali do života, a dbajú o ich zachovávanie, zabezpečujú ochranu a uskutočňovanie práv a uplatnenie oprávnených záujmov pracujúcich a socialistických organizácií.

Čl. 90

(1) Národné výbory sa vo svojej činnosti riadia štátnym plánom rozvoja národného hospodárstva. Zúčastňujú sa na jeho vypracovaní a uskutočňovaní. V súlade s ním a na jeho základe určujú plán rozvoja svojho územného obvodu.

(2) Na zabezpečovanie úloh plánu disponujú s potrebnými materiálnymi a finančnými prostriedkami a využívajú ich ako zodpovední hospodári.

(3) Základom finančného hospodárenia národných výborov je ich rozpočet, ktorý si zostavujú a ktorý je súčasťou štátneho rozpočtu.

Čl. 91

(1) Národné výbory sú krajské, okresné a v obciach mestské alebo miestne, v mestských obvodoch niektorých miest sú obvodné národné výbory.

(2) V Prahe je Národný výbor hlavného mesta Prahy a ďalšie národné výbory, ktoré určí zákon; zákon ustanoví aj ich postavenie a pôsobnosť.

(3) V hlavnom meste Slovenska Bratislave je Národný výbor hlavného mesta Slovenska Bratislavy a obvodné národné výbory; osobitnú úpravu ich postavenia a pôsobnosti ustanoví zákon Slovenskej národnej rady.

(4) Zákon môže ustanoviť osobitnú úpravu postavenia a pôsobnosti národných výborov v ďalších veľkých mestách.

Čl. 92

Právomoc a zodpovednosť národných výborov jednotlivých stupňov sa určuje tak, aby národný výbor mohol za širokej účasti pracujúcich čo najúčinnejšie zabezpečovať hospodársky a kultúrny rozvoj i potreby občanov svojho obvodu.

Čl. 93

(1) Národné výbory spájajú vo svojej práci plnenie celoštátnych úloh so zabezpečovaním osobitných potrieb svojich obvodov a záujmov občanov.

(2) Národné výbory sa spravujú zásadou, že záujmy všetkého ľudu Československej socialistickej republiky sú nadradené záujmom čiastkovým a miestnym, a celou svojou činnosťou vychovávajú občanov k uvedomenému a dobrovoľnému plneniu povinností k spoločnosti a štátu.

Čl. 94

Národné výbory môžu na plnenie svojich úloh vydávať pre svoje obvody všeobecne záväzné nariadenia.

Čl. 95

(1) Národné výbory si vytvárajú radu, komisie a ďalšie orgány a riadia ich prácu.

(2) Rada pod vedením národného výboru riadi a zjednocuje prácu ostatných orgánov národného výboru i jeho organizácií a zariadení. Národný výbor ju volí zo svojich členov na celé funkčné obdobie. Rada i jej členovia sú za svoju činnosť zodpovední národnému výboru. Národný výbor ju i jej členov môže kedykoľvek odvolať.

(3) Komisie sú iniciatívnymi, kontrolnými a výkonnými orgánmi národného výboru pre jednotlivé odvetvia alebo úseky jeho činnosti. Sú na to vybavené potrebnou právomocou. Komisie, ktoré národný výbor volí zo svojich členov a z ďalších občanov, prehlbujú sústavnú účasť pracujúcich na činnosti národného výboru. Sú zodpovedné národnému výboru a jeho rade.

Čl. 96

(1) Národné výbory vyšších stupňov usmerňujú a riadia činnosť národných výborov nižších stupňov. Dbajú pritom plne na ich právomoc a zodpovednosť. Opierajú sa o ich iniciatívu a skúsenosti a plnia svoje úlohy v stálej súčinnosti s nimi.

(2) Národné výbory sa vo svojej činnosti spravujú zákonmi a nariadeniami i uzneseniami vlády, ako aj uzneseniami a smernicami vyšších štátnych orgánov; uznesenia národného výboru nižšieho stupňa, ktoré im odporujú, môže národný výbor vyššieho stupňa alebo vláda zrušiť.

Ôsma hlava

SÚDY A PROKURATÚRA

Čl. 97

(1) Súdny a prokurátúra chránia socialistický štát, jeho spoločenské zriadenie i práva a oprávnené záujmy občanov a organizácií pracujúceho ľudu.

(2) Súdny a prokurátúra celou svojou činnosťou vychovávajú občanov k oddanosti vlasti a veci socializmu, k zachovávaniu zákonov a pravidiel socialistického spoluzitia i k čestnému plneniu

povinností k štátu a spoločnosti.

Súdy

Čl. 98

(1) Súdnicstvo v Československej socialistickej republike vykonávajú volené a nezávislé ľudové súdy.

(2) Súdy sú: Najvyšší súd, krajské a okresné súdy, vojenské súdy, ako aj miestne ľudové súdy.

Čl. 99

(1) Najvyšší súd je najvyšším súdnym orgánom; dozerá na súdnu činnosť všetkých ostatných súdov. Sudcovia Najvyššieho súdu sú volení Národným zhromaždením.

(2) Sudcovia krajských súdov sú volení krajskými národnými výbormi.

(3) Sudcovia okresných súdov sú volení občanmi podľa všeobecného, priameho a rovného volebného práva s tajným hlasovaním.

(4) Najvyšší súd, krajské a okresné súdy sa volia na obdobie štyroch rokov.

(5) Vojenské súdy sa volia podľa osobitných predpisov.

Čl. 100

(1) Súdy rozhodujú zásadne v sboroch.

(2) Sbory Najvyššieho súdu, krajských, okresných a vojenských súdov sú zložené jednak zo sudcov, ktorí svoju funkciu vykonávajú ako svoje povolanie, jednak zo sudcov, ktorí ju vykonávajú popri svojom zamestnaní. Jedni i druhí sudcovia sú pri rozhodovaní rovní.

Čl. 101

(1) Na ďalšie prehlbovanie účasti pracujúcich na výkone súdnictva volia sa v miestach a na pracoviskách miestne ľudové súdy.

(2) Miestne ľudové súdy prispievajú k upevňovaniu socialistickej zákonnosti, k zabezpečeniu spoločenského poriadku a pravidiel socialistického spoluzitia.

(3) Rozsah právomoci miestnych ľudových súdov, spôsob, ako sa zriaďujú, ich volebné obdobie i zásady ich organizácie a konania ustanovuje zákon.

Čl. 102

(1) Sudcovia sú pri výkone svojej funkcie nezávislí a sú viazaní jedine právnym poriadkom socialistického štátu. Sú povinní spravovať sa zákonmi a inými právnymi predpismi a vykladať ich v súlade so socialistickým právnym vedomím.

(2) Sudcovia sú povinní podávať svojim voličom alebo zastupiteľskému sboru, ktorý ich zvolil, zprávy o svojej činnosti a o činnosti súdu, ktorého sú členmi. Sudcovia môžu byť odvolaní voličmi alebo zastupiteľským orgánom, ktorý ich zvolil; podmienky a spôsob odvolávania sudcov ustanovuje zákon.

Čl. 103

(1) Súdy postupujú v konaní tak, aby sa zistil skutočný stav veci, a pri svojom rozhodovaní z neho vychádzajú.

(2) Pojednávane pred všetkými súdmi je zásadne ústne a verejné; verejnosť môže byť vylúčená len v prípadoch ustanovených zákonom.

(3) Obvinenému sa zabezpečuje právo obhajoby.

(4) Rozsudky sa vyhlasujú v mene republiky a vždy verejne.

Prokuratúra

Čl. 104

Dozor nad dôsledným vykonávaním a zachovávaním zákonov a iných právnych predpisov ministerstvami a inými orgánmi štátnej správy, národnými výbormi, súdmi, hospodárskymi a inými organizáciami i občanmi prislúcha prokuratúre; na jej čele stojí generálny prokurátor.

Čl. 105

(1) Generálneho prokurátora vymenúva a odvoláva prezident republiky.

(2) Generálny prokurátor je zodpovedný Národnému zhromaždeniu.

Čl. 106

Orgány prokuratúry sú podriadené jedine generálnemu prokurátorovi a vykonávajú svoje funkcie nezávisle od miestnych orgánov. Pri celej svojej činnosti sa opierajú o iniciatívu pracujúceho ľudu a jeho organizácií.

Deviata hlava

VŠEOBECNÉ A ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

Čl. 110

(1) Štátny znak Československej socialistickej republiky tvorí červený štít tvaru husitskej pavézy s päťramennou hviezdou v hornej časti, na ktorom je biely dvojchvostý lev majúci na hrudi červený štítok s modrou siluetou Kriváňa a vatrou zlatej farby. Kresba znaku je zlatá.

(2) Štátna vlajka Československej socialistickej republiky sa skladá z dolného poľa červeného a horného bieleho, medzi ktoré je vsunutý modrý klin od žrde k stredu vlajky.

(3) Podrobnosti o štátnom znaku a o štátnej vlajke i spôsob ich používania ustanovuje zákon.

Čl. 112

(1) Ústava nadobúda účinnosť dňom, keď bola schválená Národným zhromaždením.

(2) Týmto dňom stráca platnosť doterajšia ústava i ostatné ústavné zákony, ktoré ju menili a dopĺňali.

Novotný v. r.

Fierlinger v. r.

Široký v. r.

